

УДК 336.7

Коваль О.А.

канд.економ.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЕРОЗІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В ПЕРІОД КРИЗИ МОДЕРНУ

Відповідно до класичної економічної теорії вважається, що гроші виконують такі функції:

1. Засіб обігу.
2. Одиниця обліку (оцінки).
3. Засіб накопичення.

Розглянемо можливості виконання цих функцій у нових умовах:

1. Грошей стає дуже багато. І в сенсі грошової маси, і в сенсі найменувань. Крім національних валют, у світі обертаються з тією чи іншою інтенсивністю понад 3000 різних альтернативних валют – від приватних до макрорегіональних (клірингових), від паперових купюр до різноманітних технологій блокчейну. Підрахувати грошові агрегати у світовій економіці неможливо технічно – одних доларів обертаються десятки трильйонів, а коливання їх кількості протягом кількох місяців вимірюються у трильйонах! А є й інші хай менш популярні у світовій економіці національні валюти.

Що це нам нагадує? Правильно – грошовий обіг премодерну, коли монети та купюри чеканили всі, кому не ліньки – і королі, і дрібні барони, і монастирі та ще й бог знає хто. Сама назва «монета» - від «першої» богині римського пантеону Юнони, у якому теж карбували монети. У цих умовах професія міняли вимагала високого рівня знань та підготовки! Але в ті далекі

часи монетизація економіки була невисокою, грошовий обіг повільним, а тільки економіка зажадала прискорення та стандартизації його, то для цього потрібно було провести Реформацію – кардинальну зміну ідеологічних засад Європи! Ні, вона не перестала бути християнською, просто дозволили брати позичковий відсоток та створювати банки, що раніше було категорично заборонено.

2. Ще гірше з оцінкою та обліком. Велика кількість валют і висока волатильність їх курсів дуже ускладнюють оцінку будь-яких активів у принципі, а поява різноманітних методів оцінки майбутніх доходів на основі зростання клієнтської бази, гедоністичних індексів та інших суб'єктивних факторів остаточно заплутує питання. Наприклад, для оцінки нафтові компанії включають вартість нафтових запасів, які розробляються цими компаніями. Проте немає об'єктивності не лише в оцінці фізичних обсягів запасів, але сталося ще неприємніші речі – розмиття та корозія прав власності на них! Саме через таке розмиття прав власності ми в 2008-му році спостерігали кризу на ринку нерухомості та іпотеки в!

Що це нам нагадує? Правильно – знову премодерн! Знадобилася заміна для всієї Європи васальних відносин на відносини підданства (потім – громадянства), щоб привести в якийсь розумний вид реєстри власності та, відповідно, їх облік та оцінку.

3. З накопиченням взагалі біда його практично немає! У США рівень накопичень коливається близько нуля. А якщо немає накопичень – немає інвестицій. Немає інвестицій – немає науково-технічного прогресу, зупинилося зростання реального виробництва та продуктивності праці. У тих же США протягом 100 років середнє річне зростання продуктивності праці впало з 5 до 0,5%, тобто тепер це зростання у межах статистичної похибки.

Чому це сталося? А просто накопичення втратили сенс – відсоток за ними набагато менший за інфляцію, яка злетіла вгору разом із зростанням кількості грошей у обігу. А зупинити інфляцію традиційними способами – зростанням процентної ставки та рівня резервування банків – неможливо, бо це зруйнує банківську систему через неповернення кредитів!

Внаслідок цього банкіри перетворилися на банальних касирів – вони не видавали позики, а просто розподіляли бюджетні гроші. Про дизрупцію банківської системи США пишуть дуже багато, а оскільки саме фінанси США однозначно домінують у світі, то світова банківська система перебуває у тому ж стані.

Отже, світові фінанси замість того, щоб тріумфально перейти до постмодерну та святкувати перемогу когнітивної економіки (Чарльз Швабб, «Четверта промислова революція», наприклад), масово деградували в премодерн пізнього Середньовіччя! І вони вже не в змозі забезпечувати зростання економіки та капіталу як найважливішого фактора! Чому?

Тому що капітал уже не є визначальним фактором зростання економіки! Та й з рештою факторів щось відбувається. Наприклад, люди не перестали працювати в поті чола, але це ніяк не призводить до зростання продуктивності!

Земля – так, земля скінчилася. Не в сенсі померла, а в сенсі - скінчилася "нова" земля, придатна до освоєння. У широкому сенсі немає нових ринків, не виникли вони.

І тут ми знову згадаємо колонії як ознака модерну. Не дивно – саме за рахунок колоній та фінансувалася індустріалізація Західної цивілізації! Саме туди європейці збували надлишок дешевих тканин, наміста та інших споживчих товарів в обмін на вивіз цінної сировини (включаючи корінних жителів колоній). Доступна сировина закінчилася, залишилися важкодоступні джерела Екваторіальної Африки, гірські масиви Центральної Азії, Арктика... Ймовірно, що й Антарктиди доберуться. Але це стосується сировини, а ось із продажем туди товарів величезні труднощі. Населення важкодоступних районів Африки та Азії невелике, а найголовніше – вони не мають грошей на оплату товарів. Ще менше надій, що білі ведмеді Арктики та пінгвіни Антарктиди почнуть купувати айфони та кока-колу.

Тобто, мова повинна йти не просто про ринки, а про ринки платоспроможні. Не про попит, а про платоспроможний попит. Саме зовнішній платоспроможний попит забезпечував порівняно високий рівень життя Західної цивілізації, і щойно цей платоспроможний попит закінчився – модель Економікс перестала працювати. І всі численні економічні та фінансові теорії плавно йдуть у розряд історії.